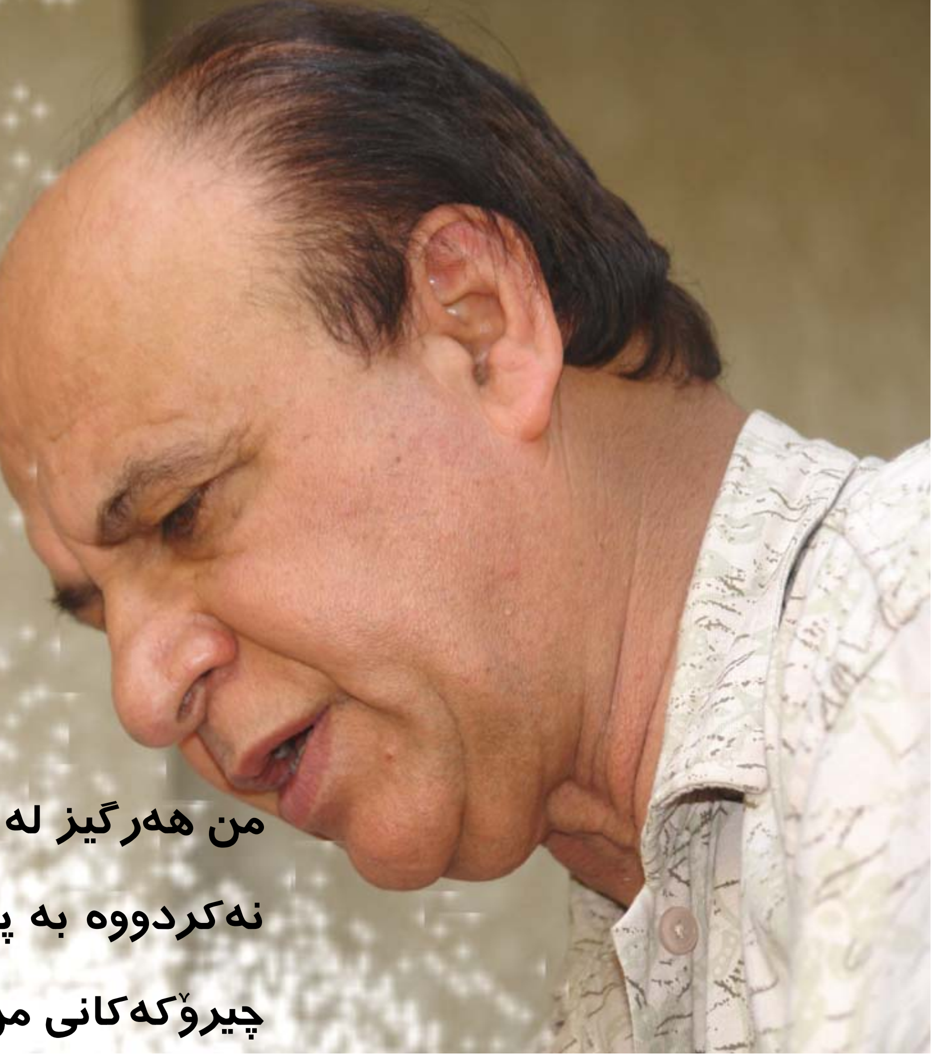

شێرزاد حەسەن :

ئەوەی من لە نوسەرێکی چەپ جیادەکاتەوە ئەوەیە من باسی ئەمرۆم کردووە نەك بەیانی .

من هەرگیز لە چیرۆکەکانمدا پاڵەوانم دروست نەکردووە بە پێچەوانەوە هەمیشە پاڵەوانی چیرۆکەکانی من دۆڕاون

لة قؤناغى زانكؤدا بريارمدا هةرضى خؤشةويستى هةية لة خؤمدا تةلاَقى بدةم ضونكة هةستم كرد خؤشةويستى بة برسيةتى ناكريت ، خؤشةويستى بة برسيةتى درؤيةكى طةورةية

بەشی سسێیەم

دیداری مەریوان هەڵەبجەیی

فۆتۆ یاسین عومەر

● لەبەشی سێهەمی ئەم چاوپێکەوتنە تایبەتەی لڤین لەگەڵ مامۆستا شێرزاد حەسەن دا مامۆستا لەسەر چەند وێستگەیەکی ژیانی ئەدەبی و تایبەتی خۆی دەوەستێت، لەوەڵامی پرسیارەکانی لڤیندا مامۆستا باسی ئەو خەسڵەت و تێزانە دەکات کە ئەو لە نووسەرێکی چەپ جیادەکاتەوە، هەروەها باس لەیەکەم ئەزموونی چیرۆکنووسینی خۆی دەکات و بەشێوەیەکی تایبەتیش لەسەر قۆناغی زانکۆی دەوەستێت و زۆر بەجوانی و وەك ئەوەی هەمیشە لەگێڕانەوەکانی ئەودا بینیومانە بە سەبکێکی تایبەتی لەسەر ئەو سەردەم و قۆناغانە دەوەستێت، با وازتان لێبێنین خۆتان نوقمی ئەو ڕووداوانە ببن .

لڤین: چی تۆ لە نوسەرێکی چەپ جیا دەکاتەوە، هەمیشە باس لە هەژاری و چەوساندنەوە و چینی پرۆلیتاریا دەکەیت و لە بەرهەمەکانیشتدا ئەمە رەنگی داوەتەوە، چی جیاتدەکاتەوە لەکاتێکدا هەردوکتان باس لە هەژاری و چەوساندنەوە دەکەن؟

شێرزاد حەسەن : پرسیارێکی زۆر زیرەکانەیە. بەڵام من وەکو کامۆ دەڵێ لە مارکسەوە فێر نەبووم باسی برسێتی و نەگبەتی و نەهامەتی و بێبەشی بکەم، بەڵکو لە ژیانی پڕ لە مەینەتی خۆمەوە فێربووم، دەکرێ من لە لاوێتیما کەم و زۆر خوێنەری فکری وجودی بووبم، ناڵێم زۆر قوڵ بووم بەڵام ئەوەندەی بوارم لە بەردەستدابووبێ شتێکم لە مارکسیزم خوێندۆتەوە، ئەتوانم بڵێم من لە فکری ئیسلامیش زۆر بە قوڵی کارم تیاکردووە، دوانزە ساڵ و ئێستاشی لەگەڵدابێ بەردەوام لەبواری ئەوەی پێیدەوترێت مەیدانی بازنەی ئایینی دەخوێنمەوە، بەڵام من لەگەڵ ڕێوڕەسمی ئایدۆلۆژیایەکی دیاریکراو کە مارکسییەکان بڕوایان پێی هەیە کە ئەبێ پاڵەوانەکانم کرێکار بن یان وەك نەتەوەپەرستەکان دەڵێن ئەبێ پێشمەرگە یان جوتیار و پاڵە و کێشەی ئاغا بێ نییم، راستە من لە پێدەشتی کارمامزە کوژراوەکاندا باسی ئاغام کردووە، ئاغایەکی ناشرینیشە، بەڵام من مەبەستم ئاغا نییە، مەبەستم دیسانەوە سیستمی پاتریارکی و سیستمی نێرسالارییە سیستمێکە کە ئێستاش ئیش دەکات و هێشتا ئێمە لەو قۆناغە دەرنەچووین، ئێمە وەکو پەیوەندی ئابوری کەمێك دەرچووین بەڵام لە رووی ئەخلاقییەوە، لە رووی پێکهاتەی رووحیمانەوە ئەوەندە دەرنەچووین، بۆیە جیاوازیی من لەگەڵ نوسەرێکی چەپ لەوەدایە من هەرگیز گوێم لە رێوڕەسمی هیچ ئایدۆلۆژیایەك نەگرتووە ئەوەندەی گوێم لە دەنگی رۆحی خۆم گرتووە و ئەو کارەکتەرانەی هێناومن بەخوێن و گۆشتەوە بوونەوەرێکن لەسەر ئەم زەوییە ژیاون و لە پاڵمابوون. هەروەها من هاوارم نەکردووە " بڕووخی و بژی " من لەوڕووەوە بڕوام بە ڕیالیزمی سۆشیالیزم نەبووە کە دەبێ بانگەشە بۆ ئایندە بکەم و تۆ نوسەرێکی ئایندەخوازبم، من هەمیشە کار و جیاوازییەکەم لەوەدا بووە کە باسی بەیانییم نەکردووە

بەڵکو باسی ئەمڕۆم کردووە، باسی ئێستا و دوێنێم کردووە. ئەوان دەڵێن دەبێ تۆ باسی بەیانی بکەی چونکە بەیانیمان لەبەردەمدایە و ڕۆژگارێکی جوان بەڕێوەیە کە شۆڕشێکی پرۆلیتاری یا شۆڕشی کرێکاران بەڕێوەیە دەبێ تۆ خەڵك بۆ ئەوە هانبدەی. جیاوازییەکیتر ئەوەیە کە من هەرگیز سۆپەرمانم دروستنەکردووە، لە ئەدەبی ئەو برادەرانەی خۆیان بە چەپ دەزانن هەمیشە سۆپەرمان هەیە، لای من هەموو پاڵەوانەکانم بەنیئادەمی زۆر شکستەباڵن، نشوستی گەورەگەورەیان دیوە، هەرەسی گەورەگەورەیان دیوە، دۆڕانی گەورەگەورەیان دیوە. من هەرگیز نەهاتم پاڵەوانێکی کرێکارت بۆ دروستبکەم کە شۆڕشگێڕ بێت بەڵکو کاتێ باسی کرێکاریشم کردبێت وباسمکردووە کە لە هەموو چەکەکان داماڵراوە، ئەو چەکانەی خەڵك بەزۆر ئەیخاتە دەستی و ئەڵێ تۆ جەنگاوەری، من ویستومە بڵێم تۆ نە چەکت پێیە و نە جەنگاوەری بەڵکو پیاوێکی زۆر دۆڕاویت. بۆیە دەکرێ من جیاوازیم لەگەڵ ئەو برادەرە چەپانەدا ئەوەبێت من پاڵەوانی فەرامۆشکراوم زۆر هەن و پاڵەوانەکانی من ئەوانەن کە کەم کەس دەیانبینێ، هەمیشە لە گۆشە تاریکەکاندا دەژین، ئەمە بانگەشە نییە بۆ جۆرێك لەوەی خەڵك چۆن من دەخوێنێتەوە، بەڵام من هەستدەکەم کە ڕۆژێك لە ڕۆژان خوێندنەوەی کتێبێکی مارکسی فێری ئەوەی نەکردووم کە بەو پرگاڵ و راستەیە بنوسم کە ئەوان بە من بڵێن ئەم نوسەرێکی سەر بە چینی چەوساوانە، سەر بە چینی کرێکاران و جوتیارانە. ئەگەرچی خۆشم لەو چینەوە هاتووم، هەربۆیە من بەردەوام نووسەرێکی خیانەتکار بووم لە نەزەر ئەو چەپانەوە. پێیانووتم ئەو دواجار نوسەرێکە بڕوای بە پوچگەرایی هەیە، یا وجودییە، یان وردەبۆرژواییە، بۆیە من قەت لەلایان خۆشەویست نەبوومە و ناشمەوێ خۆشەویست بم.

لڤین: سەرەتای نووسینت چۆن دەستپێکرد و یەکەمین ئەزمونی چیرۆکنووسینت چۆن بوو ؟

شێرزاد حەسەن : چیرۆکێکی زۆر سادە بوو لە ساڵی 1975–1976 دا نووسیم، چیرۆکەکە ناوی (مامز) بوو، مامز ناوی ئافرەتە هەروەها ڕەمزی جوانیشە لە گۆڤاری (بەیان) دا بڵاوکرایەوە، زۆرم پێخۆشبوو کە چیرۆکێکم بڵاوکراوەتەوە. ئەویش تەنیا لە خەمێکی کۆمەڵایەتییەوە هاتبوو. کچێك بوو ناوی نەخشین بوو بە شوو دەدرا بە پیاوێکی وەرەمدار و پیر، بیرمە ئەو کچە باوکی نەبوو، تەنها پیرە دایکێکی هەبوو لەگەڵ سێ چوار خوشك و برا، من وەك گەنجێك لەبەرئەوەی دەرودراوسێ بووین زۆر بەزەییم بەودا دەهاتەوە، ئەوەش زۆر کارەسات بوو بۆ من کەبینیم خاڵێکی بە دەمانچەیەك فرۆشتی، واتە مارەیی و پێشەکی و پاشەکی ئەم کچە دەمانچەیەك بوو کە خاڵی لەو پیرە پیاوە وەرەمدارە وەریگرت بۆئەوەی شوی پێبکات و شووشی پێکرد. بەوپەڕی شەرم و ترسەوە جارجار یەکترمان دەبینی، هیچ شتێك لە بەینمانا نەبوو تەنها ڕێز و خۆشەویستی و بەزەییەکی زۆر بوو، من زۆرجار لەبەر دەرگا هەواڵییم دەپرسی، دوای ئەوەی بەشووش درا ئیتر من لە خەمێکی کۆمەڵایەتییەوە ئەو چیرۆکەم نووسی، باسی ئەو بەسەرهاتە ئەکەم. ئەوەی ڕاستییە لەو چیرۆکەدا من ئازارێکی زۆرم چەشت بەو کچەوە، ئەوەش زۆر سەیرە بەلای منەوە کە بۆ وا بیرمدەکردەوە، دواجار بە دایکم وت ئەم کچە بێنە بۆ من، بڕۆ بۆ خوازبێنی بۆ ئەوەی نەدرێ بەو پیرە، دایکم ئەوەی بە باوکم وت، باوکم وتبووی پێیبڵێ گوو بخوا. من دەمویست ڕزگارکەری ئەو کچە بم، لەو چیرۆکەدا باس لەوە دەکەم کە کوڕێك دەیەوێت قوربانی بە شتێك بدات، بەڵام دیارە بۆیان بهێنامایە نەمدەزانی چی لێبکەم (بەپێکەنینەوە) دەبوایە بە دیاریەوە دابنیشتمایە و بگریم، بەڵام شتێکی خۆش بوو، ئێستاش ئەو هەستەم هەر ماوە، هەستدەکەم هەرچی ئافرەتی تەنیا هەیە، دەبێ من مێردی بم، دەبێ دەسگیرانی بم، خۆشمبوێن، ڕێزیانلێبگرم. زۆرجار بە کەژاڵی خێزانم دەڵێم من دەبێ ملیۆنەها وردە پیاو بم بۆ ئەوەی هەر ئافرەتێکی تەنها لەهەر کوێ بێ من لە تەنیشتییەوە بم، بەمانا سێکسی و شەهوەتبازییەکە ناڵێم بەڵکو بەمانا ڕۆحییەکەی، بەمانای خەمهەڵگرتن بۆ تەنیایی ئافرەتێك، من هەر ئافرەتێکی تەنیا دەبینم وەکو زۆربا دەڵێ هەست دەکەم پێویستی بەوە هەیە یەکێك عاشقی بێت، کەسێك دۆستی بێت و خۆشی بوێت، ئەمەش زۆر خراپ ئازارمدەدات، من لە گەنجێتیشمدا وا بیرمدەکردەوە کە ئەگەر ژن بێنم خیانەتە لەگەڵ هەموو ئەو ئافرەتانەی کە تەنیان، من خوشکێکی بێوەژنم هەیە، جارێکیان لەناو پێخەفدا بووم بێتاقەت بووم، زۆر وێران بووم، خێزانەکەم پێیوتم بۆ بێتاقەتی ؟ پێموت ئێستا تۆ لەپاڵما ڕاکشاوی و من بیر لە خوشکەکەم دەکەمەوە کە بەبێ پیاو تەنیا ڕاکشاوە، بەردەوام بیر لە ژنە تەنیاکان دەکەمەوە، دیارە بیر لە پیاوە تەنهاکانیش دەکەمەوە، هەستدەکەم ئێمە هەموومان لەو کاتانەی کە جووتیش دەبین دەبێ ئەو کەسانەمان بیرکەوێتەوە کە تەنهان، کەبەردەوام تێر نان دەبین هەست بەوە بکەین کە بەدڕەوشتین، چونکە لە شوێنێك کەسێك هەیە نان نییە بیخوات. من هەستدەکەم ئێمە هەمومان تا سەر ئێسقان بەدڕەوشتین لەبەرئەوەی تێرین، کە جلوبەرگمان هەیە، کە پۆشتەین، خەڵك هەیە رووتە، بەردەوام هەستدەکەم کە گەورەترین گوناهبارم لە سەر زەوی و حەزدەکەم بەردەوام بە خەڵك بڵێم بمبورە، نازانم بۆ هەستدەکەم گوناهدەکەم کە نان دەخۆم، هەستدەکەم کە پڕبەدڵی خۆم لە باوەشی ئافرەتێکدام غەدر لە یەکێکیتر دەکەم کە ئەو بۆ نایکات یا بۆ نییەتی، بەڵام کە لە زانکۆ بووم بۆ ماوەی چوار ساڵ تا تەمەنی 29 ساڵی من تامی ئافرەتم نەکردبوو بەڵام بیرم نایە بەخیلیم بە کەسێ بردبێ کە عاشقە، هەستمکردووە حەقی خۆیەتی و خۆزگەم خواستووە منیش وەکو ئەوان وابوومایە و تەنیا نەبوومایە و منیش دۆستێك یان ئافرەتێك یا باوەشێکم هەبوایە. من دوانزە ساڵ بەوە دڵی خۆم دایەوە کەمنیش وەك ئەو پیرەمێردە ددان کەوتووانەی هەولێر کە لە مزگەوتەکانی کووران دەم دبینین بەردەوام خەونم بەوەوە دەدی خودا تاقیمدەکاتەوە و دواجار من لە بەهەشت حۆرییەکان دەبەم و پەرییەکان لە باوەش دەگرم، من بەردەوام لە خەونەکانمدا ئەو پەرییانەم رووتدەکردەوە.

لڤین : قۆناغی زانکۆ چەند کاریگەری لەسەر بەرهەمەکانت هەبووە ؟

شێرزاد حەسەن : کاریگەری زۆربوو، لەبەرئەوەی من کەوتمە ناو شارێکی جەنجاڵ کە ناوی بەغدایە، پڕبوو لە مزگەوت و تیاترۆخانە، لە سۆزانی و پاکیزە، پڕ بوو لە چەتە و دز و ئەوەی پێیدەوترێت گەواد، پڕبوو لە خەڵکی برسی و نەدار، لە دەوڵەمەندی گەورە، لە جادەی پان و کۆگای سەیر. شارێکی جەنجاڵ بوو و بۆ یەکەمجار من چوومە ناو دەزگایەك پێیدەوترێت زانکۆ، بۆ یەکەمجار ئافرەت لە تەنیشتت دادەنیشێ، بەڵام ئەوەی لەو چوار ساڵەدا زۆر سەرنجڕاکێشام ئەوە بوو کە بە ترس و شەرمەوە قسەمان لەگەڵ یەك دەکرد، ئەو بەینەی لە نێوان مێزەکاندا هەبوو مینرێژکرابوو، بەردەوام کوڕەکان بەیەکەوە دادەنیشتن و کچەکانیش بە تەنیا. لە یەکتری ئەترساین و شەرممان لە یەکتر دەکرد، وە ئەگەر لە ئاهەنگ و سەیرانەکاندا لەیەك نزیکدەبووینەوە دیسانەوە بە کۆمەڵێك ترس و شەرمەوە لەیەك نزیکدەبووینەوە، بەردەوام خەون و خەیاڵەکانمان بۆ خۆمان بوو، ئەو چوار ساڵە بۆ من خوێندنی ئەدەبی ئینگلیزی لە زانکۆیەکی وەك بەغداد لەژێر دەستی کۆمەڵێك پرۆفیسۆری شارەزادا ئاسۆی گەورەگەورەی لەبەردەم من کردەوە و تێیگەیاندم ئەوەی دە ساڵە من بە ناوی ئەدەبەوە کردوومە جگە لە گەمەیەك هیچیتر نییە، دوایی تێگەیشتم کە من

هـــیچ ئامرازێـــك و كەرەســـتەیەكی ئـــەدەبیم بەدەستنەهێناوە، دواتر ئەو شانۆ و رۆمـان و شیعر و رەخنـــە و كتێبـــە فەلســـەفییانەی كــە دەمخوێندنـــەوە دەروازەیەكی زۆری بۆ كردمەوە. تێكەڵبوونم لەگـەڵ كۆمەڵێك خەڵكی تـر كـە هەریەكـە لـە شـارێكەوە هاتبوون كە زۆربەشیان هەروەكو من زەبـوون بـوون، هەستمكرد من تەنیا نییم كە برسیمە هاوڕێی لە خـۆم برسـیترم بینـی، خـەڵكی تێریشـم بینـی، ئیـدی ئـەو چوارساڵە ژیان بە هـەموو رەنگـاوڕەنگی و جـوانی و ناشرینیەوە لە بەردەمما بوو، ئەكرێ بڵێم ساڵانێكی پـڕ لە دەردەسەری بوو لەبەرئەوەی من دیسانەوە لـەوێ بـەجۆرێك لــە كوللـەمـەرگی خوێنـدنم تـەواوكرد، بەحاڵێكی زۆرناخۆش دەمتوانی سێ ژەمەكە نان بخۆم و هەندێ رۆژ ژەمێكم دەخوارد، بۆ مـن خوێنـدن لـە بەغداد تەقینەوە و بینینی ئاسۆی تـر و زمـانێكی تـر و شـوێنێكی تـر و سـەرمایەیەكی گـەورە بـوو، بـەڵام سـاڵانێك بـوو بۆخـۆم ناویـدەنێم سـاڵانی سـەرەتای گومانكردنی گەورە لەو یـەقین و باوەڕانـەی بـەهۆی سیاسەتەوە یان بە هۆی ئاینەوە بـە مـن گەیشـتبوون، ئیتر هێدی هێدی ئەو باوەڕانە دەلـەقین و یەكـە یەكـە پایـەكانیان دەڕمـا و درۆكـانم بـۆ سـاغ دەبـووەوە و تێدەگەیشتم. لەو ساڵانەدا بوو كە بـە دزییـەوە یـەك دوو ئـافرەت هاتنـە نـاو ژیـانم، بـەڵام لەگەڵیانـدا تێكشكام لەبەرئەوەی دواجار خراپ منیـان دۆڕانـد، وەكو پێموتی من ئەوەندە ئاینپـەروەر بـووم جـاری وا هەبوو لە زانكۆ بە مانگ و دوو مانگ سەیری كچـم نەكردووە و لـەوەشا من ئـەزمونێكی سەیروسـەمەرەم هـەبوو. لـەو ماوەیـەدا بـوو كـە پوورزایـەكم بـەڵێنی خۆشەویستی پێدام بەڵام من زۆر سوك دۆڕاندم، ئەمـە برینێكـی زۆر گـەورەی لا دروسـتكردم هـەر لـەو قۆناغەشدا بوو بڕیارمدا كە هەرچـی خۆشەویسـتی و سۆز هەیە لە خۆما تەلاقی بـدەم چـونكە هەسـتمكرد خۆشەویستی بە برسێتی ناكرێت، درۆیەكی گەورەیە، پیـاو كـە برسـی بـوو خۆشەویسـتیكردن مەحاڵــە ، خۆشەویسـتی بـە سـكی برسـی وەهمێكـی گـەورە و درۆیەكی گەورەیە، بۆچی ؟ لـەبەرئەوەی تـۆ برسـیتە، لـەبەرئەوەی رووتیت، من لـەوێ تێگەیشتم كەكەس بە برسێتی و بەڕووتی تۆی ناوێت.

لڤـین : لـه زۆر جێگـادا باسـی ئـەوەت كـردووه كـه شـانۆنامەی « لەچـاوەڕوانی گـۆدۆدا »ـی سـامۆیل بیكیـت كاریگـەری زۆری هـەبووه لەسـەر ژیانـت و گۆڕانكـاری بەسـەر ژیانتـدا هێنـاوه، ئایا بەرهـەمی نوسـەرێكی تـر هـەبووه وەک سـامۆیل بیكـت كاریگـەری لەسـەرت هـەبووبێت و تـا ئێسـتاش لەگەڵییدا بژیت ؟

شـێرزاد حەسـەن : بـەڵێ، بـەڵێ بـۆ نمونـە مـن كـە ئاشنابووم بە فرۆید دەیان دەروازە و كۆشك و تەلاری فیكـر و ناسـینی ئـادەمیزادی بـۆ كردمـەوە، یـەعنی دەستیگرتم و ئەوەی تێگەیاندم كـە خـۆم نەخۆشـێكی گـەورەم، مـن تـا فرۆیـدم نەخوێنـدەوە نـەمزانی كـە نەخۆشم، بەڵام كە فرۆیـدم خوێنـدەوە كەوتمـە سـەر ئەوباوەڕەی بەر لـە هەموو كەسـێ ئـەبێ خـۆم تیمـار بكەم و تیماری دەردەكـانی خـۆم بكـەم چـونكە مـن كابرایەكم تا سەرئێسقان نەخۆشم. برادەرێكم هـەبوو ناوی حەیدەر كەریم بوو، شـیوعی بـوو، لەسـەرەتای شـەڕی ئێـران عێراقـدا لــە دەشـتی هـەولێر كـوژرا كوڕێكی زۆر بلیمـەت بـوو، زۆر هانیـدام كـە بچـم ئەدەبی ئینگلیزی بخوێنم چونكە ئەو ساڵێك پێش مـن ئەدەبی ئینگلیزی تەواو كردبوو یەكەمین كتێبی بابەتی دیالێكتیكی ئەو داییێم، خوێندنـەوەی ئـەو كتێبـە بـە لانـی كەمـەوە سـووكە گومـانێكی لا دروسـتكردم، ئاشنابوونم بە ماركس یا بە ئەنگلس یا بە فرۆید یان بە سارتەر وەك فەیلەسوفێكی وجودی، هەر وێستگەیەك لەو وێستگانە، هەر نووسەرێك لەو نووسەرانە، هـەر سەبكێك لەو سەبكانە دەسـتت دەگـرێ و یارمـەتیت دەدات، كـە نووسـەرێكی وەكـو نابـاتۆف، یـان كـە لۆلیتا دەخوێنیتـەوە یـان كـە ئـێچ دی لـۆرانس یـان جەیمس جۆیس یان ئەلبێرت كامۆ دەخوێنیتەوە دەزانی چەند گەورەن، دواجاریش ئاشنابوونم بـە نوسـەرێكی وەك هەمینگوای زۆر كـاریتێكردم، مـن هەسـتدەكەم داستایۆفسكی بە قەد فرۆید قـازانجی پێگەیانـدووم لـە ناسینی مرۆڤدا، لە وردبونـەوە لـە نـاخی مـرۆڤ، لـە هـەڵكۆڵین لــە رۆحـی مـرۆڤ. رەخنـەگرێك هەیـە رستەیەكی جوانی هەیە دەڵێ لەوە ئەچێ كاتێـك كـە خـودا مرۆڤـی دروسـتكردووە داستایۆفسـكی لــە تەنیشتی دانیشتبێ. رەخنەگرێكی تـر پێیـدەڵێ وانییـە، نەخێر لەبەرئەوەی كە داستایوفسكی كارەكتـەرەكانی دروستدەكرد خودا لە تەنیشتی دانیشتبوو، واتە خودا لاسایی داستایوفسـكی كردبوویـەوە لـە خـەڵقكردنی كارەكتـەرەكانی یـان بونـەوەرەكانی كـە لـە خـۆڵ دروستیاندەكات، دواجار نووسەر ئەو بونەوەرەیـە لـە وشە نەك لە خۆڵ مرۆڤ دروستدەكات. وە وشەش لـە خۆڵ زیندووترە، بۆیە هەر خوڵقێنەرێك كە دێـت لـە وشـە مـرۆڤ دائەتاشـێ و دروسـتیدەكات ئـەمیش سیحربازێكە. من بە درێژایی ساڵانی خوێندنـەوەم لـە تەمەنی دوانزدە سیانزە ساڵییەوە تا ئێستا هەستدەكەم سـوپایەك لــە نووســەر فێریـانكردووم، هـەم لـە نووسەرانی رۆژئاوا هـەم لـە نوسـەرانی رۆژهـەڵات، بۆیەش زۆر لەنووسین دەترسم ئێستا لە هـەموو كـاتێ زیـاتر لــە نوسـین دەترسـم، هەسـتدەكەم پیشـەیەكی

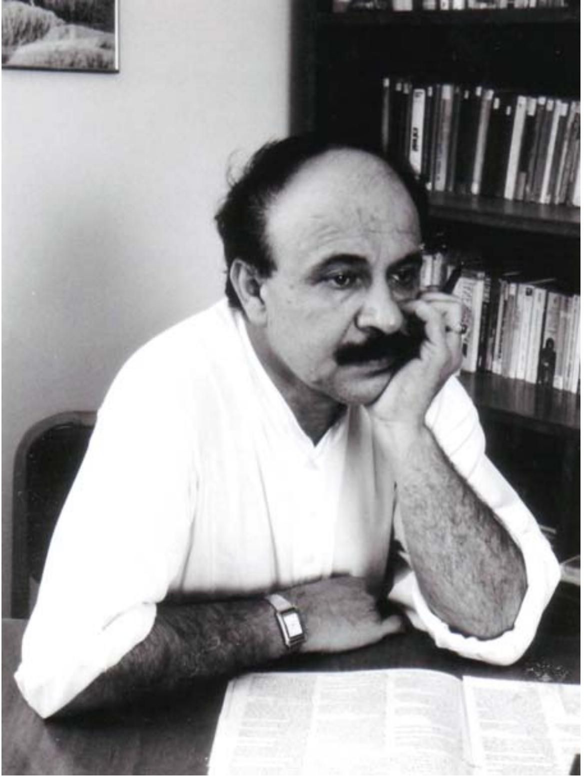

یـەكجار ترسـناك و قورسـە، ئەگـەر رێزینـەگریت رێزتناگرێ ئەگـەر شـەرمیلێنەكەیت شـەرمتلێناكات، بەڵام من ئەوەم باش بوو ئەو رۆژانەش كـە ئاینپـەروەر بووم ئەوەنـدە عـەجوول بـووم، ئەوەنـدە بزێـو بـووم خوێندنەوەی هیچ كتێبێكم بە حەرام نەدەزانی، وابزانم ئەمەیان سەرەتایەكی باش بوو كە مـن لـە خوێندنـەوە نەترسم و هیچ سەبكێكی ئـەدەبی بـە حـەرام نـەزانم، مەبەستمە ئەوە بڵێم سەرەتای پرسیار و گومان لەوێوە دەستپێیكرد كەتوانیم لە گۆمی جیاواز لـە رووبـاری جیاواز لە دەریاچەی جیاوازدا مەلـە بكـەم و میـوەی جیاجیا بخۆم ــ كە مەبەستم میوەی فیكـرە ـــ وێـرام لەدرەختی حەرام بخـۆم، ئـیتر ئەوانـە زۆریـان فێریـان كردم.. من هەستدەكەم سەرەتای هەموو گۆڕانێك لە پرسیار و گومانەوە دەستپێدەكات، كۆمەڵگای ئێمەش كۆمەڵگایـەكی زۆر یەقینفرۆشـە و لــە منداڵییـەوە فێرماندەكەن ئێمە نە گومانبكەین نە پرسیار، هەربۆیـە كۆمەڵگایەكی وەك كۆمەڵگای ئێمە زۆرجار نووسـەر و هونەرمەندێك بەرهەمدێنێ كە یەقینفرۆشە و ئەوەش كێشەیەكی گەورەیە .. مـن وەكـو پێمـوتی بـە تـەنیا سامویل بیكت نەبوو كاریگەری لەسەرم هـەبوو، مـن بەر لە خوێندنەوەی لەچاوەڕوانی گـۆدۆدا قۆنـاغێكی زۆر حەساس و پڕ لە تـەنگ و چـەڵەمەی گـەورەی فكرییدا دەژیام و كەوتمە بەینی ئەوەی كە من تا مـاوم روو لە ئاسمان بم یان بێمەوە سەیری بنپێی خـۆم بكـەم كە پڕە لە چڵپاو و قوڕاو و زەلكاو، چـونكە ئەگـەر سەیری ئاسمان بكـەیت نازانیـت لـەژێر پێـت لەسـەر زەوی چی هەیـە، مـن سـاڵانێكی زۆری تەمـەنم هـەر سەیری ئاسمانم كردووە و بۆ یەكەمجار سـامۆیل بیكـت فێریكردم كـە سـەر زەوی چـەنێ خوێنـاوی و چـەنێ كوشتارگا و چـەنێ نەگبـەتی و برسـێتی و نەهامـەتی

تیایە.. ئەو فێریکردم گومان بکەم، فێریکردم لەسەر زەوی بەزەییەك نیە، مرۆڤ گیرۆدەیە و تووشبووە و فڕێدراوەتە ناو فەزایەك، ناو پانتاییەك بەبێ چەك و بێ کەرەستە و بەبێ زمان .. ئەو یەك شتی گەورەی لا دروستکردم و تێیگەیاندم کە مێژووی مرۆڤایەتی بە تەنیا و ئێستەشی لەگەڵدا بێت خەونی فریادڕەسیی هەیە، خەونی رزگارکەری هەیە و مرۆڤ بە درێژایی مێژوو درۆی لەگەڵدا کراوە کە رۆژێك دێت فریادڕەسێك رزگاریدەکات. ئەو فێریکردم کە هەرگیز من نە لەسەر زەوی و نە لە ئاسمان چاوەڕێی فریادڕەسێك نەبم ئەوە گەورەترین و جوانترین گومان بوو لە ژیانی مندا کە ئەو کابرایە فێریکردم .. من وێنەکەیم لە ژوورەکەمدا هەڵواسیوە و هەموو رۆژێك دەبێت سێ جار سەیری ئەو پیاوە روخسار چرچولۆچە بکەم کە گەورەترین وانەی فکری فێرکردم، فێری گەورەترین گومان و جوانترین گومانی کردم.

لڤین: ئەو پێشوازییەی کە لە لایەن خوێنەوارانەوە لە یەکەم کۆمەڵە چیرۆکت (تەنیایی) کرا نەیترساندی ؟ نەبووە هۆی ئەوەی کە بە حەزەرەوە بنوسیت و زیاتر حەساس بیت لەبەرامبەر چاپ و بڵاوکردنەوە ؟

شێرزاد حەسەن : با، رۆڵی هەبوو، چونکە من وەك نوسەرێك کە لاو بووم و تازە هاتبوومە مەیدان لە ماوەیەکی کورتدا سێ هەزار کتێبم بڵاوکردەوە و رەواجی هەبوو، ئەم کتێبە خوێندرایەوە و قسەی لەسەرکرا. من چاوەڕێمنەدەکرد باش بخوێندرێتەوە، یەعنی گومانم لە بەهرەی خۆم هەبوو، تا ئێستاش ئەو گومانەم ماوە و نەڕەویوەتەوە، بەڵام تۆ کە خوێنەرت هەبوو، واتە چاودێرت هەیە و دەبێ رێزبیگریت و شتی خراپی نەدەیتێ، چونکە ئەگەر تۆ لەسەر خۆراکی باش ــ مەبەستم خۆراکی فیکرە ــ راتهێنابێ و لە پڕ خۆراکێکی خراپی بدەیتێ دەیکوژیت.. مەسەلەیەکیتر ئەوەیە رەنگە کۆمەڵگای کوردی کۆمەڵگایەك بێت کەلتوری خوێندنەوەی تیا نەبێت، بەداخەوە تائێستاش لەوبوارەدا زۆرهەژارین ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەو سیستەمی پەروەردەیەی کە مرۆڤی تیا دەکرێ بە دوژمنی کتێب، من ئێستاش بەو سێ مناڵەی خۆم دەڵێم تکاتان لێدەکەم، ماچتان دەکەم کتێبتان خۆشبوێ .. من دەزانم دڵیان تۆراوە لە کتێب، ئەوەش پەیوەندی هەیە بە سیستەمی پەروەردەوە، من زۆرجار بە هیلاکی دەمەوێ کتێبیان لەلا خۆشەویست بکەم، ئەگەر من ئەوە منداڵەکانم بن دەبێ حاڵی کەسێك چی بێت کە کتێب لەماڵەکەیدا نییە؟! سیستەمی پەروەردە سیستمێکی سەقەتە، سیستەمێکە خەڵك دەکا بە دوژمنی کتێب و مەعریفەت و فیکر و ئەدەب، لێرەشدایە من هەستدەکەم رەنگە ئێمە بەختەوەرترین نوسەرمان 500 یان 1000 دانە کتێب چاپبکات، ئەمەیان سەیرە و ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ نەبوونی کلتوری خوێندنەوە بەڵام هەستدەکەم و لەوە دەچێ لێرەولەوێ کەموزۆر بخوێندرێمەوە و دڵنیام تۆ وەك خوێنەرێك باشتر دەزانی، تۆ لە تارانیشیت و دەزانیت و خۆشم هەواڵمپێدەگا کە شتەکانم دەخوێنرێنەوە و رای جیا هەیە لەسەر من، رای خراپ هەیە و رای باشیش هەیە، بەڵام من وەك نووسەرێك تەنانەت ئەو رەخنانەشی کە دەنووسرێن وەڵام نادەمەوە و ناشتوانم وەڵامیان بدەمەوە لەبەرئەوەی لە دەرەوەی تۆشەوە خەڵك دەبێت قسەی خۆی بکات بە باش یان بە خراپ.

لڤین: من لەگەڵ ئەو رایەتدام کە لە کۆمەڵگای ئێمە کلتوری خوێندنەوە نییە، رەنگە بەس تەنیا کۆمەڵگا کوردی نەبێت و بەشێکی زۆری وڵاتانی رۆژهەڵاتیش بگرێتەوە بۆ نمونە چل ساڵ لەمەوپێش کۆمەڵگای ئێرانی کە ژمارەی دانیشتوانەکەی نەگەیشتوەتە چل ملیۆن تیراژی کتێبی بیست هەزاربووە بەڵام ئەمڕۆ ژمارەی دانیشتوانی حەفتا ملیۆنە تیراژی کتێبی باشترین نوسەریان دووهەزار دانەیە، ئایا پێتوانیە ئەم قەیرانی خوێنەرە بەشێکی زۆری بگەڕێتەوە بۆ هاتنە ناوەوەی ئامێری کارەبایی و تەصویری تازە بۆ نمونە ئینتەرنێت، سەتەلایت، ڤیدیۆ سیدی، ...هتد؟

شێرزاد حەسەن : ئێستا ئامێری وێنە شەڕێکی گەورە لەگەڵ وشەدا دەکات، ئەمڕۆکە ئەو تەکنەلۆژیا نوێیە خەڵك ئەبا بەرەو خۆی و سیحری وێنە و سیحری تەلەفزیۆن و سیحری ڤیدیۆسیدی و سینەما و سیحرەکانی تر خەڵکیان سەرقاڵ کردووە، بەڵام ئەمە بەو مانایە نییە کە کتێب جێگای لەق بووە، من بیستومە باشترین شاعیری فەرەنسی 500 کتێب چاپدەکات و شیعریش ئەمڕۆ رەنگە ئەو رەواجەی نەبێ لە دنیادا، بەس ئێستاش رۆماننوس هەیە وەکو مارکیز بە ملیۆنەها کتێب چاپدەکا و جاری وا هەیە چاپی دەیەم و بیستەم و سییەمیش دەکرێ. بەداخەوە ئامارێکمان لەبەردەستدا نییە بەڵام بەگشتی من هەستدەکەم ئەوەی پەیوەندی بە کوردەوە هەبێت تا ئێستاشی لەگەڵدا بێت کلتوری خوێندنەوە لەناو کورددا نییە، بەس تۆ دەتوانی بڵێی لە روسیا کلتوری خوێندنەوە هەیە، ئەتوانی بڵێی لە وڵاتانی ئەسکەندەنافیا لە منداڵییەوە رادەهێنرێن لەسەر خوێندنەوە، سوید کلتوری خوێندنەوەی هەیە، روسیا هەیەتی، کورد نییەتی، رۆمانی ئینگلیزی لە سەدەی حەڤدەوە گەورەترین ژمارەی خوێنەری ژن بووە، سەرەتای رۆمانی ئینگلیزی لەو ژنە ئەرستۆکراتی و خانەدانانەوە دەستیپێکرد کە شەوورۆژی درێژیان بە خوێندنەوەی رۆمانەوە بەسەر بردووە، خوێنەری رۆماننوسەکانی ئەو سەردەمە ژن بوون،ئێمە ئەبێت نەخشەیەکمان هەبێت کە بزانین لە کوێدا کلتوری خوێندنەوە پاشەکشێ دەکات و لەکوێدا بەرەو پێش چووە، بەداخەوە من ئامار و نەخشەیەکم لا نییە بەڵام تەنها ئاگام لە کوردە و هەستدەکەم بە نیسبەت ئێمەوە کلتوری خوێندنەوە نییە و ئەمەش نەهامەتییە و رەنگە تا ساڵانێکی دوور وا بڕوات، بەڵام سەبارەت بەوەی ئێستا تۆ دەڵێی دنیا گۆڕاوە وەکو پێموتی ئەو شتانەی کە بەچاودەبینرێن کاریگەرییان هەیە، وێنە شەڕێکی گەورە دەکات لەگەڵ وشەدا، بەڵام با دڵخۆش نەکەین بە کلتوری خوێندنەوە لە رۆژئاوا، چونکە ژمارەیەکی یەکجار زۆر خوێنەر هەیە بەس چیرۆکی پۆلیسی ئەخوێننەوە بۆ لەزەت و بۆ تام و بۆ چێژوەرگرتن لە هونەری گرێچنی، رۆمانی سێکسی ئەخوێننەوە، ئەو رۆمانە سێکسیانەی کە تەنها وروژاندنی سێکسی تیایە، دیارە ئێمە تۆزێك لەمەوبەر باسی سێکسمان کرد سێکس شتێك نیە ئەوەندە سادەوسوك و ئاسان بێت، کە تۆ باسی سێکس دەکەی، باسی پەیوەندی نێر و مێ دەکەیت و لە بالاترین دۆخدا باسی دەکەی ئەگینا دەیان رۆمان و چیرۆك و فیلمی سێکسی هەیە تەنیا بۆ لەزەتبەخشینە و بۆ وروژاندنێکی کاتیە، بۆیە من هەستدەکەم لە رۆژئاواش کەدەڵێن کلتوری خوێندنەوە هەیە خوێنەرەکانی جیا ئەکرێنەوە و ئەوانیش خانەی خۆیان هەیە، هەیە بەس چیرۆکی ئەڤینداری سادە ئەخوێنێتەوە و هەیە خوێنەری مارکیزە، لەرۆژئاوا خەڵکانێك هەن کە رۆمانێکی مارکیز دەردەچێ بە دوایا وێڵ دەبن، کەواتە لێرە خوێنەرەکان جیادەبنەوە، بەڵام سەبارەت بە دنیای ئێمە من هەروای دەبینم کە کلتوری خوێندنەوە لە نزمترین ئاستدایە، هەستیشدەکەم پەیوەندی بە بوون و نەبوونەوە هەیە، کڕینی کتێب واتە نەبونی پارەش بۆخۆی کێشەیە، زۆرجار لەناو کۆمەڵگای کوردیدا راپرسی دەکرێت و ئەوانەی بەشدارن دەڵێن پارەمان نیە کتێب بکڕین بەڵام رەنگە ئەوە بەو مانایە نەبێ کە دەستکەوتنی کتێب مەحاڵ بێت، رەنگە ئەوە جۆرێك بێت لە خۆدزینەوە بەڵام خۆ ئەوەش راستییەکی تیایە، رەنگە جاری وا هەبێت بتەوێ کتێبێکی باش بکڕیت، بەڵام پارەی کەمت پێ بێت لەو کاتەدا پێویستە نانێك بخۆیت نەك کتێبێك بخوێنیتەوە، وە لەو کاتەدا نانەکە پێویست تر دەبێت لە کتێب.